

คู่มือหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ความเป็นมาของหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา

ปัจจุบัน ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันถือได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งปัญหานี้ยังไม่มีทีท่าว่าจะหมดไป อีกทั้งยังทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ความทันสมัย มีระบบการบริหารราชการสมัยใหม่ มีการรณรงค์จากองค์กรของรัฐ หรือองค์กรอิสระต่าง ๆ ที่เห็นพ้องกันว่า การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่นำไปสู่ความยากจน และเป็นอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง สำหรับประเทศไทยนั้น เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่าปัญหาเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาสำคัญลำดับต้น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมาช้านานจนฝังรากลึก และพบเกือบทุกกลุ่มอาชีพในสังคมไทย เกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของคนไทยมาอย่างยาวนาน หรือกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยไปแล้ว

สาเหตุของปัญหาที่พบ คือ การทุจริตคอร์รัปชันเป็นประเพณีนิยมปฏิบัติที่มีมาตั้งแต่สมัยดั้งเดิม ยังคงมีอิทธิพลต่อความคิดของคนในปัจจุบันอยู่ค่อนข้างมาก ฉะนั้น พฤติกรรมการปฏิบัติของข้าราชการ จึงไม่สอดคล้องกับแนวความคิดของการเป็นข้าราชการสมัยใหม่ การฉ้อราษฎร์บังหลวงของข้าราชการ ด้วยความไม่รู้หรือด้วยความบริสุทธิ์ใจ จึงยังคงปรากฏอยู่ค่อนข้างมาก นอกจากนี้การทุจริตคอร์รัปชันของข้าราชการอยู่ที่ตัวข้าราชการ ปัญหาที่เกิดจากความคิด ความไม่มีประสิทธิภาพของตัวระบบ และปัญหาของตัวข้าราชการไม่ว่าจะเป็นเรื่องของรายได้ สวัสดิการ จริยธรรมในการทำงานความคาดหวังและโอกาสในชีวิตของตัวข้าราชการ การบริหารราชการแผ่นดินเป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการเกิดทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการ อันนำไปสู่การสูญเสียเงินรายได้ของรัฐบาลความไม่เสมอภาคในการให้บริการของข้าราชการ แก่ผู้มาติดต่อ ประชาชนผู้เสียภาษีไม่ได้รับบริการที่มีคุณภาพ

จากการวัดดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ปี 2557 และปี 2558 ประเทศไทยได้คะแนนการประเมิน 38 คะแนน ในปี 2559 ประเทศไทยได้คะแนนการประเมิน 35 คะแนน และในปี 2560 ประเทศไทยได้คะแนนการประเมิน 37 คะแนน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยยังมีการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ในระดับสูง ซึ่งสมควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ดังนั้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) จึงได้ทำแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอด เริ่มตั้งแต่การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2551 – 2555) และได้รับการถ่ายทอดสู่ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (พ.ศ. 2552 – 2555) และเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2551 นายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้หน่วยงานภาครัฐจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัตินโยบายประจำปี ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (พ.ศ. 2552 – 2555) นอกจากนั้น ยังมีกลไกที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่งตั้งในรูปคณะอนุกรรมการ เพื่อนำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไปสู่การปฏิบัติในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เป็นต้น เนื่องจากตระหนักถึงความสำคัญของการบูรณาการความร่วมมือและสนับสนุนจากภาคีทุกภาคส่วน จากนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2556 – 2560) ต่อเนื่องเพื่อเป็นกรอบให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องแปลงยุทธศาสตร์แนวทาง และมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจัง โดยในส่วนของภาครัฐนั้น คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2558 เห็นชอบให้แปลงแนวทางและมาตรการตามยุทธศาสตร์ชาติ

ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2556 – 2560) ไปสู่การปฏิบัติ โดยให้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปี รวมถึงการสนับสนุนของกระทรวงมหาดไทย โดยสั่งการให้มีการตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับจังหวัดที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานขึ้นในทุกจังหวัด ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญที่มีบทบาทในการนายทศศาสตราชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2556 – 2560) ไปสู่การปฏิบัติระดับจังหวัดในลักษณะบูรณาการในช่วงระยะเวลาของการใช้ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2556 – 2560) ทุกภาคส่วนของสังคมไทยได้ตระหนักถึงภัยคุกคามของปัญหาการทุจริตที่ฝังรากลึกอย่างยาวนาน มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สำคัญส่งผลให้รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างเร่งด่วน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา นอกจากนี้ สำนักงาน ป.ป.ช. ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักในการจัดทำแผนงบประมาณลักษณะบูรณาการเรื่องการป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบ แผนงบประมาณดังกล่าว จึงเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญของการบูรณาการการป้องกัน ปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบของประเทศไทยจนเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2559 คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเห็นชอบให้ยกเลิยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 2 พ.ศ. 2560 และให้ปรับระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 เป็นปี พ.ศ. 2560 – 2564 โดยยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และเชื่อมโยงไปสู่อยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีที่สำคัญจะตอบสนองกับสภาพปัญหาและสถานการณ์การดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน และความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรมการต่อต้านการทุจริตที่ทันสมัย แผนงบประมาณในลักษณะบูรณาการเรื่องการป้องกันปราบปรามการทุจริต และประพฤติมิชอบจึงได้รับการทบทวนเป้าหมายแผนงานบูรณาการแนวทางและตัวชี้วัดของแผนงานบูรณาการให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) ความพยายามบูรณาการการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้ต่อเนื่องและเป็นทิศทางเดียวกันทั้งประเทศเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการเป็นประเทศที่มีมาตรฐานความโปร่งใส เทียบเท่าระดับสากล จำเป็นต้องดำเนินการจัดทำแผนแม่บทบูรณาการการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ให้กระทรวงและทุกหน่วยงานร่วมกันกำหนดอนาคตและแก้ปัญหาการทุจริตของประเทศไทย ในลักษณะประสานเชื่อมโยงแบบเครือข่ายที่นำไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายในแต่ละช่วงเวลาอย่างบูรณาการ

วิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของประเทศไทยว่าด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย ว่าด้วยการขาดธรรมาภิบาลในสังคมไทยทำให้มีการทุจริตประพฤติมิชอบยังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ในช่วง 5 ปี จึงจำเป็นต้องเร่งปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ทั้งการบริหารจัดการภาครัฐให้โปร่งใส มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ ตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรม และประชาชนมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจ และแบ่งภารกิจรับผิดชอบที่เหมาะสมระหว่างส่วนกลางภูมิภาค และท้องถิ่นและวางพื้นฐานเพื่อให้บรรลุตามกรอบเป้าหมายอนาคตในปี 2579 ดังนี้ 1) เพื่อให้ภาครัฐมีขนาดเล็กมีการบริหารจัดการที่ดี และได้มาตรฐาน

2) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการและให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และโปร่งใส ตรวจสอบได้ 3) เพื่อลดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบของประเทศ 4) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการทางกฎหมายให้สามารถอำนวยความสะดวกด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมแก่ประชาชน

ตามแนวทางการพัฒนา การป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อให้สังคมไทยมีวินัย โปร่งใส ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งเป็นภูมิคุ้มกันของสังคมไทย ให้ครอบคลุมภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาชนพร้อมทั้งสร้างพลังการขับเคลื่อน ค่านิยมต่อต้านการทุจริต ให้ดำเนินการโดย

1. ปลุกฝังให้คนไทยไม่โกง ภาครัฐดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมุ่งสร้างจิตสำนึกในการรักษาประโยชน์สาธารณะ ทศนครตติเชิงบวก รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับทุกกลุ่มในสังคม ผ่านกลไกครอบครัว สถาบันการศึกษาสถาบันศาสนา สื่อมวลชน และเครือข่ายทางสังคม ควบคู่กับการปลูกจิตสำนึกความซื่อสัตย์ สุจริตค่านิยมที่ถูกต้อง สร้างความตระหนักถึงภัยร้ายแรงของการทุจริตและการรู้เท่าทันการทุจริตของสังคมไทย โดยอาศัยกลไกทางสังคมเป็นมาตรการในการลงโทษ ผู้กระทำความผิด หรือผู้กระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบ

2. การป้องกันการทุจริต ภาครัฐได้ดำเนินการ ดังนี้

1) ปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารพัสดุและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีระบบที่ โปร่งใสตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพต่อการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างการจัดซื้อ จัดจ้างและการทำสัญญาอื่น ๆ ที่ภาคเอกชนทำสัญญากับรัฐ ให้มีกฎหมายห้ามมิให้นางบประมาณแผ่นดินไปใช้ ประชาสัมพันธ์ตนเองในเชิงหาเสียง ไม่ให้มีการชดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ในขณะที่ดำรงตำแหน่งที่สามารถใช้อำนาจรัฐได้ และปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารสาธารณะ รวมทั้ง การลดการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยให้มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน กระบวนการ และแนวทางการตัดสินใจระยะเวลาแล้วเสร็จ และเอกสารที่ใช้ในการขออนุญาตหรืออนุมัติจากทางราชการให้ระบบงานทั้งระบบโปร่งใสตรวจสอบได้ โดยเฉพาะโครงการที่มีความเสี่ยงต่อการทุจริตให้มีการจัดทำสัญญาคุณธรรม และเพิ่มบทลงโทษภาคเอกชนด้วย

2) จัดตั้งกองทุนสนับสนุนการต่อต้านการทุจริต การคุ้มครองพยานในคดีทุจริตและประพฤติ มิชอบ และเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับรูปแบบกลไกการทุจริตและวิธีการเฝ้าระวังการทุจริตรวมถึงแนวทางการสนับสนุนการสร้างกิจกรรมการป้องกันการทุจริตของภาคประชาชนอย่างต่อเนื่องตลอดจนพิจารณา รูปแบบการจัดสรรงบประมาณด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบให้มีความเหมาะสม และเพียงพอกับการปฏิบัติงานและสถานการณ์การคลังของประเทศ

3) เร่งรัดหน่วยงานภาครัฐให้มีการดำเนินงานในการกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเคร่งครัด โดยติดตามผลการดำเนินงานตามมาตรการป้องกันและ แก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานของรัฐอย่างต่อเนื่อง

4) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งให้แก่ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตให้สามารถ เป็นหน่วยงานหลักของภาครัฐในการเฝ้าระวัง ป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบที่บูรณา การการทำงานร่วมกันอย่างมีกลยุทธ์

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) เป็นห้วง เวลาเดียวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) และเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2559 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติเห็นชอบยุทธศาสตร์ว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม

การทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) ฉบับสมบูรณ์ ที่กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย ใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต” (Zero Tolerance and Clean Thailand) กำหนดพันธกิจหลัก เพื่อสร้างวัฒนธรรมการต่อต้านการทุจริต ยกย่องธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทุกภาคส่วน และปฏิรูปกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งระบบ ให้มีมาตรฐานเทียบเท่าสากลผ่านยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต 2) ยกย่องเจตจำนงทางการเมืองในการต่อต้านการทุจริต 3) สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย 4) พัฒนาระบบป้องกันการทุจริตเชิงรุก 5) ปฏิรูปกลไกและกระบวนการการปราบปรามการทุจริต และ 6) ยกย่องดัชนีการรับรู้ การทุจริตของประเทศไทย โดยเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ชาติฯ ระยะที่ 3 คือ ประเทศไทยมีค่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) สูงกว่าร้อยละ 50 เพื่อให้เป็นมาตรฐานเป็นที่ยอมรับจากทั้งภายในและต่างประเทศ รวมทั้งมีการกำหนดแนวทางและกลไกในการดำเนินงานที่ชัดเจนมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาการทุจริตได้อย่างทันท่วงที สำหรับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงภาคส่วนอื่นๆ ในประเทศไทยสามารถนำไปปรับใช้ในงานการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อให้ประเทศไทยของเราสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างสง่างามท่ามกลางกระแสโลกในปัจจุบัน ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) ในการประชุมเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2559 และเห็นชอบให้หน่วยงานภาครัฐแปลงแนวทางและมาตรการตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) สู่การปฏิบัติโดยกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปี รวมทั้ง สนับสนุนงบประมาณตามแผนงานบูรณาการการป้องกัน ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป โดยให้หน่วยงานภาครัฐดำเนินการสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ ด้วย

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 “สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต” ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญกระบวนการปรับสภาพสังคมให้เกิดภาวะที่ “ไม่ทนต่อการทุจริต” โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคมในทุกระดับช่วงวัย (ตั้งแต่ปฐมวัย ถึงระดับอุดมศึกษา) เพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตและปลูกฝังความพอเพียงมีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นคุณธรรมจริยธรรมป้องกันการทุจริต ยึดประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เป็นการดำเนินการผ่านสถาบัน หรือกลุ่มตัวแทนที่ทำหน้าที่ในการกล่อมเกล่าสังคมให้มีความเป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสาธารณะ เสียสละเพื่อส่วนรวม และเสริมสร้างให้ทุกภาคส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับและต่อต้านการทุจริตในทุกรูปแบบ และได้กำหนดกลยุทธ์ 4 กลยุทธ์กล่าวคือ กลยุทธ์ที่ 1 ปรับฐานความคิดทุกช่วงวัย ตั้งแต่ปฐมวัยให้สามารถแยก แยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมให้มีระบบและกระบวนการกล่อมเกลาท่างสังคมเพื่อต้านทุจริต กลยุทธ์ที่ 3 ประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือต้านทุจริต และกลยุทธ์ที่ 4 เสริมพลังการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community) และบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อต่อต้านการทุจริต

คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงได้มีคำสั่งที่ 646/2560 สั่ง ณ วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2560 แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการ จัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานด้านการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน จากทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรภาคเอกชน เพื่อดำเนินการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนนักศึกษาในทุกระดับชั้นทั้งในส่วนของการศึกษา ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งอาชีวศึกษา การศึกษา

นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยแต่ละระดับการศึกษาจัดทำหลักสูตร ดังนี้ 1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รายวิชาเพิ่มเติม การป้องกันการทุจริต) 2. หลักสูตรอุดมศึกษา (วัยใส ใจสะอาด “Youngster with good heart”) 3. หลักสูตรตามแนวทางรับราชการ กลุ่มทหารและตำรวจ 4. หลักสูตรสร้างวิทยากรผู้นำการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต และ 5. หลักสูตรโค้ชเพื่อการรู้คิดต้านทุจริต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะองค์กรรับผิดชอบการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จึงได้จัดทำรายวิชาเพิ่มเติม “การป้องกันการทุจริต” ประกอบด้วยเนื้อหา 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม 2) ความสะอาดและความไม่ทนต่อการทุจริต 3) STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต และ 4) พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งทั้ง 4 หน่วยนี้จะจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัยจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและป้องกันการทุจริตให้แก่ผู้เรียนทุกระดับ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างพลเมืองที่ซื่อสัตย์สุจริตให้แก่ประเทศชาติ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันลดลง และดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย มีค่าคะแนนสูงขึ้นบรรลุตามเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560 – 2564) และนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา รายวิชาเพิ่มเติมการป้องกันการทุจริตเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2561 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.เสนอ ดังนี้

1. เห็นชอบหลักการเกี่ยวกับหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education) และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำหลักสูตรดังกล่าวไปพิจารณาปรับใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ให้หน่วยงานที่ต้องนำหลักสูตรไปดำเนินการรับความเห็นของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน ก.พ.สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการนโยบายและพัฒนาศึกษาไปพิจารณาดำเนินการต่อไป โดยให้ประสานงานกับสำนักงาน ป.ป.ช. อย่างใกล้ชิด เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้สำหรับภาระงบประมาณที่อาจจะเกิดขึ้นซึ่งไม่ได้ตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีรองรับไว้ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาปรับแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ไปดำเนินการในโอกาสแรกก่อน สำหรับปีงบประมาณต่อไป ให้จัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายตามความจำเป็นและเหมาะสมต่อไป ตามความเห็นของสำนักงบประมาณ

2. ให้กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน ก.พ.สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหารือร่วมกับสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อพิจารณานำหลักสูตรนี้ ไปปรับใช้ในโครงการฝึกอบรมหลักสูตรข้าราชการ บุคลากรภาครัฐ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจที่บรรจุใหม่ รวมทั้งให้พิจารณากำหนดกลุ่มเป้าหมายของหลักสูตรโค้ชให้มีความชัดเจนโดยให้หมายความรวมถึงบุคลากรทางการศึกษา เช่น ครู อาจารย์ หรือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ทั้งในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรอุดมศึกษาด้วย ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรทางการศึกษาที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการถ่ายทอดความรู้หรือช่วยในการจัดการเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ให้กระทรวงศึกษาธิการเร่งดำเนินการและรายงานผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินโครงการดังกล่าวให้คณะกรรมการนโยบายและพัฒนาศึกษาทราบเป็นระยะๆ ด้วย

3. ให้กระทรวงศึกษาธิการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น ตำราเรียน ครู อาจารย์รายละเอียดหลักสูตร เพื่อนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรอุดมศึกษา) ไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาทั้งนี้ ในการจัดการเรียน

การสอนหลักสูตรดังกล่าวให้มุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความหมายและขอบเขตของการกระทำทุจริตในลักษณะต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมความเสียหายที่เกิดจากการทุจริต ความสำคัญของการต่อต้านการทุจริต รวมทั้งจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรในแต่ละช่วงวัยของผู้เรียนด้วย

2. วัตถุประสงค์ในการจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา

2.1 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education)

2.2 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti –Corruption Education) ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 เพื่อให้ครูสามารถนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education) ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัยจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ซึ่งเป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเพื่อป้องกันการทุจริตให้แก่ผู้เรียน

3. เป้าหมายในการจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูทุกคน มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education)

3.2 ผู้บริหารทุกคนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education) ในสถานศึกษาได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3.3 ครูผู้สอนตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัยจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ทุกคนนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education) ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมป้องกันการทุจริตและสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตให้แก่ผู้เรียน

4. เรียนรู้อะไรในหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา

หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education) รายวิชาเพิ่มเติม “การป้องกันการทุจริต” ประกอบด้วย ๔ หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ ๑) การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ๒) ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต ๓) STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต ๔) พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคมที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียนเพื่อปลูกฝังและป้องกันการทุจริตไม่ให้เกิดขึ้น โดยเริ่มปลูกฝังผู้เรียนตั้งแต่ชั้นปฐมวัยจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะกระบวนการ มีสมรรถนะที่สำคัญ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนั้นสิ่งที่คุณเรียนต้องเรียนรู้ในหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ได้แก่

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม
ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับระบบคิดฐานสิบ ระบบคิดฐานสอง ผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมในชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลก ความแตกต่างระหว่างจริยธรรมและการทุจริตผลประโยชน์ทับซ้อน รูปแบบของผลประโยชน์ทับซ้อน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับความหมายของความละเอียด ความไม่ทนต่อการทุจริต และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับSTRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต ซึ่งประกอบด้วย

S (Sufficient): ความพอเพียง หมายถึง ผู้เรียนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์เป็นหลักในการทำงาน การดำรงชีวิต การพัฒนาตนเองและส่วนรวม รวมถึงการป้องกันการทุจริต อย่างยั่งยืน ความพอเพียงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์ แม้ว่าจะแตกต่างกันตามพื้นฐาน แต่การตัดสินใจว่า ความพอเพียงของตนเองต้องตั้งอยู่บนความมีเหตุผล รวมทั้งต้องไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม ความพอเพียงจึงเป็นภูมิคุ้มกันให้บุคคลนั้นไม่กระทำการทุจริต ซึ่งต้องให้ความรู้ความเข้าใจและปลูกให้ตื่นรู้

T (Transparent): ความโปร่งใส หมายถึง ผู้เรียนต้องปฏิบัติงานบนฐานของความโปร่งใส ตรวจสอบได้ จึงต้องมีและปฏิบัติตามหลักปฏิบัติ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ กฎหมายความโปร่งใส ซึ่งต้องให้ความรู้ ความเข้าใจและปลูกให้ตื่นรู้

R (Realize): ความตื่นรู้ หมายถึง ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักรู้ถึงรากเหง้าของปัญหา และภัยร้ายแรงของการทุจริตประพฤติมิชอบภายในชุมชน และประเทศความตื่นรู้จะบังเกิดเมื่อได้พบเห็น สถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการทุจริต ย่อมจะมีปฏิกิริยาเฝ้าระวังและไม่ยินยอมต่อการทุจริตในที่สุด ซึ่งต้องให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์การทุจริตที่เกิดขึ้น ความร้ายแรงและผลกระทบต่อระดับบุคคลและ ส่วนรวม

O (Onward): มุ่งไปข้างหน้า หมายถึง ผู้เรียนมุ่งพัฒนาและปรับเปลี่ยนตนเองและส่วนรวมให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน บนฐานความโปร่งใส ความพอเพียงและร่วมสร้างวัฒนธรรมสุจริตให้เกิดขึ้น อย่างไม่ย่อท้อ ซึ่งต้องมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นดังกล่าว

N (Knowledge): ความรู้ หมายถึง ผู้เรียนต้องมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำความรู้ไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินได้อย่างถ่องแท้ ในเรื่องสถานการณ์การทุจริต ผลกระทบที่มีต่อตนเองและ ส่วนรวม ความพอเพียงด้านทุจริต การแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์ส่วนรวม ที่มีความสำคัญยิ่งต่อ การลดการทุจริตในระยะยาว รวมทั้งความละอายไม่กล้าทำทุจริต และความไม่ทน เมื่อพบเห็นว่าการทุจริตเกิดขึ้น เพื่อสร้างสังคมไม่ทนต่อการทุจริต

G (Generosity) : ความเอื้ออาทร หมายถึง ผู้เรียนมีความเอื้ออาทร มีเมตตา มีน้ำใจต่อกัน บนฐาน ของจิตพอเพียงด้านทุจริต ไม่เอื้อต่อการรับหรือการให้ผลประโยชน์หรือต่อพวกพ้อง

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้เรียนเรียนรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของพลเมือง ความรับผิดชอบของพลเมือง ต่อตนเอง ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลกการเคารพสิทธิหน้าที่ของตนเอง และผู้อื่น การปฏิบัติตามระเบียบ กฎ กติกา กฎหมาย และการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีในการป้องกันการ ทุจริต

5. สารและผลการเรียนรู้

สาระที่ 1 การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

ผลการเรียนรู้

๑.๑ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

๑.๒ สามารถคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมได้

๑.๓ ตระหนักและเห็นความสำคัญในการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

สาระที่ ๒ ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต

ผลการเรียนรู้

๒.๑ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต

๒.๒ ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียด และไม่ทนต่อการทุจริตทุกรูปแบบ

๒.๓ ตระหนักและมีความละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริต

สาระที่ ๓ STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

ผลการเรียนรู้

๓.๑ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

๓.๒ ปฏิบัติตนเป็นคนที่ STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

๓.๓ ตระหนักและเห็นความสำคัญของ STRONG และมีจิตพอเพียงในการต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

สาระที่ ๔ พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ผลการเรียนรู้

๔.๑ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

๔.๒ ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

๔.๓ ตระหนักและเห็นความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคมในการป้องกันการทุจริต

6. คุณภาพผู้เรียน

จกระดับชั้นปฐมวัย

- รู้และเข้าใจ ความหมายของของเล่นที่เป็นของใช้ส่วนตัวและส่วนรวม ความโปร่งใส ความตื่นรู้ มุ่งไปข้างหน้า ความเอื้ออาทร ความพอเพียง การแบ่งปัน ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต ระบบคิดฐานสองและระบบคิดฐานสิบ

- รู้และเข้าใจ การแบ่งปัน การจัดเก็บของเล่นที่เป็นของใช้ส่วนตัวและส่วนรวมให้เป็นระเบียบ การเข้าแถว การแต่งกายด้วยตนเอง การรับประทานอาหาร การใช้น้ำอย่างประหยัดขณะแปรงฟันการใช้ห้องน้ำอย่างถูกวิธี การใช้กระดาษอย่างประหยัด รู้จักการทิ้งขยะให้ถูกประเภทและถูกที่

- แยกแยะวิธีการใช้ และการเก็บของเล่น ระหว่างของใช้ส่วนตัวและส่วนรวม

- ปฏิบัติตนเกี่ยวกับการแบ่งปัน การเก็บของเล่นที่เป็นของใช้ส่วนตัวและส่วนรวมให้เป็นระเบียบ เข้าแถวโดยไม่แซงคิวผู้อื่น แต่งกายถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะและสถานการณ์

- ปฏิบัติตนในการใช้น้ำอย่างประหยัดขณะแปรงฟัน ใช้ห้องน้ำอย่างถูกวิธี ใช้กระดาษ๒ หน้า รับประทานอาหารให้หมดจาน ทิ้งขยะถูกประเภทและถูกที่

- ปฏิบัติตนตามระบบคิดฐานสอง โดยบอกได้ว่าถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ ได้หรือไม่ได้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

- เกิดความละเอียดและความไม่ทนในการนำของเล่นของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยไม่ได้รับอนุญาตและไม่เก็บของเล่นของใช้ส่วนตัวและส่วนรวม การรับประทานอาหารไม่หมดจาน เข้าแถว โดยแซงคิวผู้อื่น การแต่งกายไม่ถูกต้องตามกาลเทศะ ไม่ประหยัดน้ำขณะแปรงฟัน ใช้ห้องน้ำไม่ถูกวิธีใช้กระดาษอย่างไม่ประหยัด รวมทั้งไม่รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

- ตระหนักและเห็นความสำคัญของความมีวินัยในการเล่นของเล่น การใช้ของใช้ส่วนตัวและส่วนรวม การรักษาความสะอาดของห้องเรียน และมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ไม่ลอกหรือนำผลงานของผู้อื่นมาเป็นผลงานของตนเอง

- เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสาธารณะในการป้องกันการทุจริต

จกระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑

- รู้และเข้าใจความหมายของใช้ส่วนตัวและของใช้ส่วนรวม สถานที่ส่วนตัวและสถานที่ส่วนรวม ผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม ระบบคิดฐานสองและระบบคิดฐานสิบ
- รู้และเข้าใจความหมายของความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG :จิตพอเพียง ต้านทุจริต และความรับผิดชอบ
- จำแนกของใช้ส่วนตัวและของใช้ส่วนรวม สถานที่ส่วนตัวและสถานที่ส่วนรวมผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม
- ปฏิบัติตนตามระบบคิดฐานสอง โดยบอกได้ว่า สิ่งใดถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ ได้หรือไม่ได้ เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม มาใช้ในห้องเรียนและชีวิตประจำวัน
- ปฏิบัติตนในการเข้าแถว การทำเวรภายในห้องเรียน การเลือกหัวหน้าห้อง การทำความสะอาดห้องเรียน การวางรองเท้า การประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุอย่างเหมาะสมและถูกต้อง
- ปฏิบัติตนในการต่อต้านการทุจริต โดยมีความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริตในการเข้าแถว การทำเวรภายในห้องเรียน การเลือกหัวหน้าห้อง การทำความสะอาดห้องเรียนการวางรองเท้า
- ตระหนักและเห็นความสำคัญของการไม่ทุจริตในการเข้าแถว การทำเวรภายในห้องเรียน การเลือกหัวหน้าห้อง
- เห็นความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้รับมอบหมายทั้งภายในห้องเรียนและในบ้าน
- เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริตและมีจิตสาธารณะในการป้องกันการทุจริต

จกระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

- รู้และเข้าใจความหมายของสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง
- รู้และเข้าใจกฎ ระเบียบ กติกาของโรงเรียน และเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
- แยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม ของใช้ส่วนตัวและของใช้ส่วนรวม สถานที่ส่วนตัวและสถานที่ส่วนรวมภายในโรงเรียน
- ปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบ กติกาของโรงเรียน
- ปฏิบัติตนตามระบบคิดฐานสองโดยบอกได้ว่า สิ่งใดถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ ได้หรือไม่ได้ เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม และนำไปใช้ในโรงเรียนและในชีวิตประจำวัน
- ตระหนักและเห็นความสำคัญของการเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตเกี่ยวกับการใช้น้ำ การใช้ ไฟฟ้า การทิ้งขยะ การรับประทานอาหาร และการเลือกตั้งประธานนักเรียน
- เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริตและมีจิตสาธารณะในการป้องกันการทุจริต

จกระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

- รู้และเข้าใจความหมายของการขัดกันหรือขัดแย้งกันภายในห้องเรียนและโรงเรียน
- รู้และเข้าใจกฎ กติกา ระเบียบ ข้อตกลง วัฒนธรรม สิทธิ หน้าที่ และการใช้สถานที่ส่วนตนและส่วนรวมภายในหมู่บ้าน
- ปฏิบัติตนตามกฎ กติกา ระเบียบ ข้อตกลง วัฒนธรรม และการใช้สถานที่ส่วนตนและส่วนรวมภายในหมู่บ้าน
- ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีตามสิทธิ หน้าที่ที่ได้รับในหมู่บ้าน
- ปฏิบัติตนเป็นผู้ละอายและไม่ทนต่อการทุจริตในการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน การทำความสะอาดหมู่บ้าน การใช้ถนน การทิ้งขยะ การใช้ทางสาธารณะ การใช้พื้นที่สาธารณะ
- การประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน และการใช้ไฟสาธารณะในหมู่บ้าน
- ปฏิบัติตนตามระบบคิดฐานสองโดยบอกได้ว่า สิ่งใดถูกหรือผิด ใชหรือไม่ใช่ ได้หรือไม่ได้เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม และนำไปใช้ในหมู่บ้านและในชีวิตประจำวัน
- มีเจตคติที่ดีในการปฏิบัติตนเป็นผู้ละอายและไม่ทนต่อการทุจริตในการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน การทำความสะอาดภายในหมู่บ้าน การใช้ถนน และการทิ้งขยะในหมู่บ้าน
- เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริตและมีจิตสาธารณะในการป้องกันการทุจริต

จกระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

- รู้และเข้าใจความหมายของจริยธรรมและการทุจริต ผลประโยชน์ทับซ้อน
- รู้และเข้าใจผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมในระดับชุมชน
- แสดงความคิดเห็นและเสนอวิธีการแก้ไขผลกระทบจากการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมในชุมชน
- ปฏิบัติตามระบบคิดฐานสองโดยบอกได้ว่า สิ่งใดถูกหรือผิด ใชหรือไม่ใช่ ได้หรือไม่ได้เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม และนำไปใช้ในชุมชนและในชีวิตประจำวัน
- ปฏิบัติตนตามสิทธิ หน้าที่ กฎ กติกา ระเบียบ ข้อตกลง วัฒนธรรมในชุมชน
- ปฏิบัติตนเป็นผู้ละอายและไม่ทนต่อการทุจริต ในการทิ้งขยะไม่เป็นที่ และการละเมิดข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้สถานที่ในชุมชน
- ตระหนักและเห็นความสำคัญของการต่อต้านการทุจริต
- เห็นผลกระทบที่เกิดจากการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมในชุมชน
- เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริตและมีจิตสาธารณะในการป้องกันการทุจริต

จกระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

- รู้และเข้าใจผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม สาเหตุและรูปแบบการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนภายในโรงเรียน
- รู้และเข้าใจรูปแบบของการทุจริต ความแตกต่างระหว่างจริยธรรมและการทุจริตในสังคมปัจจุบัน
- ปฏิบัติตนตามสิทธิ หน้าที่ กฎ กติกา ระเบียบ ข้อตกลง วัฒนธรรม ในการใช้รถใช้ถนน ในที่สาธารณะ การใช้ห้องสมุดประชาชน การจอดรถในที่สาธารณะ การใช้สาธารณูปโภค (ไฟฟ้า, ประปา) และ การใช้ศาลาประชาคม
- ปฏิบัติตนตามระบบคิดฐานสองโดยบอกได้ว่า สิ่งใดถูกหรือผิด ใชหรือไม่ใช่ ได้หรือไม่ได้ เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม นำไปใช้ในสังคม และในชีวิตประจำวัน
- ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตในการจอดรถไม่เป็นที่ การตั้งแผงขายของบนทางเท้า การเสียภาษี การปฏิบัติตามกฎจราจร การปฏิบัติตามกฎหมาย และการใช้สิทธิ์เลือกตั้ง
- ตระหนักและเห็นความสำคัญในการต่อต้านการทุจริตและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริตและมีจิตสาธารณะในการป้องกันการทุจริต

จกระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

- รู้และเข้าใจความหมายของคำว่า พลเมือง ประชาชน ประชากร ราษฎร และการขัดกัน
- รู้และเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดจากการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมระดับประเทศ
- รู้และเข้าใจสาเหตุและรูปแบบของการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน ความแตกต่างระหว่างจริยธรรมและการทุจริต
- ปฏิบัติตนตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมและกฎหมายการรักษาความสะอาด
- ปฏิบัติตนตามระบบคิดฐานสองโดยบอกได้ว่า สิ่งใดถูกหรือผิด ใชหรือไม่ใช่ ได้หรือไม่ได้ เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม และนำไปใช้ในในชีวิตประจำวัน
- ปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งผลให้เกิดความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริตในการใช้พื้นที่สาธารณะ การอนุรักษ์แหล่งน้ำ การเสียภาษี การเลือกตั้ง และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- เห็นความสำคัญ และมีเจตคติที่ดีต่อการต่อต้านและป้องกันการทุจริต
- ตระหนักและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริตและมีจิตสาธารณะในการป้องกันการทุจริต

จกระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

- รู้และเข้าใจความหมายของการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ความสัมพันธ์ระหว่างการขัดกันของประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม และพลเมืองศึกษา
- รู้และเข้าใจคุณลักษณะของพลเมืองในด้านอิสรภาพ การพึ่งพาตนเอง ความเท่าเทียมกัน การยอมรับความแตกต่างของความเป็นพลเมือง การเคารพสิทธิผู้อื่น การรับผิดชอบต่อสังคมระบบประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วม
- ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีด้านอิสรภาพ การพึ่งพาตนเอง ความเท่าเทียมกันการยอมรับความแตกต่างของความเป็นพลเมือง การเคารพสิทธิผู้อื่น การรับผิดชอบต่อสังคมระบบประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมในชุมชนและสังคม
- นำระบบคิดฐานสองมาปฏิบัติโดยบอกได้ว่า สิ่งใดถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ ได้หรือไม่ได้เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม นำไปใช้ในชีวิตประจำวันและประเทศชาติ
- ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตในชุมชน
- ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความพอเพียง ความโปร่งใส ความตื่นรู้ การมุ่งไปข้างหน้า ความรู้ความเอื้ออาทร บนพื้นฐานการไม่ทุจริต
- เห็นความสำคัญของการต่อต้านและป้องกันการทุจริต
- ตระหนักและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริตและมีจิตสาธารณะในการป้องกันการทุจริต

จบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

- รู้และเข้าใจความหมายของสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองที่มีในโรงเรียน
- รู้และเข้าใจผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมที่ส่งผลกระทบต่อประเทศในระดับอาเซียน
- ปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบ กติกา ของโรงเรียน ชุมชน และสังคม
- ประกอบอาชีพโดยใช้วัสดุท้องถิ่น ตามหลัก STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริตในการทำน้ายาล้างจาน การนวดแผนโบราณ การซ่อมรถจักรยาน การทำปุ๋ยชีวภาพ การให้บริการ Home stay
- ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้มีความรับผิดชอบ มีความยุติธรรมต่อชุมชน สังคม และสำนึกในการเป็นพลเมืองดีต่อประเทศ
- ปฏิบัติตนเป็นผู้ละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตในการใช้น้ำ ไฟฟ้า การทิ้งขยะ การรับประทานอาหาร และการเลือกตั้งประธานนักเรียนในโรงเรียน
- นำระบบคิดฐานสองมาปฏิบัติโดยบอกได้ว่า สิ่งใดถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ ได้หรือไม่ได้เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- ตระหนักและเห็นความสำคัญของการเป็นพลเมืองดีในการต่อต้านและป้องกัน การทุจริตที่จะส่งผลเสียต่อส่วนรวมในระดับอาเซียน
- เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริตและมีจิตสาธารณะในการป้องกันการทุจริต

จบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

- รู้และเข้าใจการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมที่ส่งผลกระทบต่อประเทศในระดับสังคมโลก
- รู้และเข้าใจใช้จริยธรรมในการแก้ปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในโลก
- รู้และเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ผลประโยชน์ทับซ้อน และแนวทางการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนในกลุ่มประเทศอาเซียน
- ปฏิบัติตนเป็นผู้มีความละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตในประเทศและโลก
- ดำเนินงานบวรชี้สร้างการดีโดยยึดหลัก STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต
- มีเจตคติที่ดีและเห็นความสำคัญในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของประเทศและโลกในการต่อต้านการทุจริต
- ตระหนักและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริตและมีจิตสาธารณะในการป้องกันการทุจริต

8. แนวทางการนำหลักสูตรด้านการทุจริตศึกษาไปใช้

กระทรวงศึกษาธิการเห็นด้วยกับการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในสถานศึกษาเนื่องจาก จุดมุ่งหมายของรายวิชาและผลการเรียนรู้ที่หลักสูตรด้านทุจริตศึกษากำหนด จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ที่สร้างความตระหนัก ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมผ่านการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งการปลูกฝังคุณธรรมและสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตควรปลูกฝังให้ครอบคลุมทุกระดับการศึกษาและ มีความต่อเนื่อง ตั้งแต่การศึกษาระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา รวมทั้ง การส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ และขอความร่วมมือจากภาคเอกชน จัดให้มีการฝึกอบรม หรือบูรณาการกับ หลักสูตรฝึกอบรมในระดับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการตระหนักรู้ ค่านิยมพื้นฐานของแต่ละบุคคล และ จรรยาบรรณในวิชาชีพ กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอความเห็นเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ด้านทุจริตศึกษา(Anti-Corruption Education) ที่เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม การป้องกันการทุจริต ดังนี้

ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ เนื่องจากปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เปิด โอกาสให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาได้ตามบริบทจุดเน้น ความพร้อมและ ศักยภาพ ทั้งนี้ ต้องอยู่ภายใต้กรอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว จึงเห็นควรกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของแต่ละช่วงวัยให้ชัดเจน และ จัดทำแนวดำเนินการที่เป็นรูปธรรม ส่วนวิธีการนำไปปฏิบัติให้สถานศึกษาเป็นผู้พิจารณาว่าจะดำเนินการ ในแนวทางใดบ้าง เช่น

๑. เปิดรายวิชาเพิ่มเติม

๒. บูรณาการการเรียนการสอนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

๓. บูรณาการการเรียนการสอนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

๔. จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๕. จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือบูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา

สำหรับจำนวนชั่วโมงที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ สถานศึกษาสามารถปรับได้ ตามความเหมาะสม แต่ต้องมีเวลาเรียนทั้ง ๔ หน่วยการเรียนรู้ รวม ๔๐ ชั่วโมง

การจัดการเรียนรู้แต่ละรูปแบบมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

๑. เปิดรายวิชาเพิ่มเติม

สถานศึกษาสามารถนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา สู่การปฏิบัติโดยเปิดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมตามขั้นตอน ดังนี้

๑.๑ ศึกษาหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา

๑.๒ ศึกษาคู่มือการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา

๑.๓ ประชุมครูเพื่อกำหนดชั่วโมงในการสอนและจำนวนหน่วยกิต

๑.๔ กำหนดครูผู้สอนในแต่ละระดับชั้น

๑.๕ ครุ นำแผนการจัดการเรียนรู้ สู่การสอนในชั้นเรียน

๑.๖ ครูวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคล

๑.๗ สรุปผลการวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคล และตัดสินผลการเรียน แล้วรายงานผลต่อ ผู้บริหารสถานศึกษา

๑.๘ ผู้บริหารสถานศึกษาสรุปผลการประเมิน เป็นภาพรวมของสถานศึกษา

๑.๙ ครูนำเครื่องมือวัดและประเมินผลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปวัดและประเมินผลผู้เรียน

๑.๑๐ สถานศึกษาสรุปผลการประเมินเป็นภาพรวมของสถานศึกษาและรายงานผลต่อหน่วยงานต้นสังกัด

๒. การบูรณาการการเรียนการสอนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สถานศึกษาสามารถนำหลักสูตรด้านพุทธศึกษา สู่การปฏิบัติในการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามขั้นตอน ดังนี้

๒.๑ ศึกษาหลักสูตรด้านพุทธศึกษา

๒.๒ ศึกษาคู่มือการใช้หลักสูตรด้านพุทธศึกษา

๒.๓ ประชุม วางแผนการบูรณาการกับครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยครูผู้สอน วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและเนื้อหา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับหลักสูตรด้านพุทธศึกษาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละชั้น

๒.๔ กำหนดสาระการเรียนรู้และตัวชี้วัด ที่จะบูรณาการกับหลักสูตรด้านพุทธศึกษา

๒.๕ ครูผู้สอนศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรด้านพุทธศึกษาในระดับชั้นเรียน ที่จะนำไปบูรณาการในการสอนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

๒.๖ นำแผนการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรด้านพุทธศึกษา บูรณาการเข้ากับเนื้อหาที่จะสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

๒.๗ ครูบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้ สู่การสอนในชั้นเรียน

๒.๘ ครูวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคล

๒.๙ สรุปผลการวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นรายชั้น และรายงานผลต่อผู้บริหารสถานศึกษา

ตัวอย่าง การวิเคราะห์การบูรณาการการเรียนการสอนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมกับหลักสูตรด้านพุทธศึกษา เพื่อการบูรณาการ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	หลักสูตรด้านพุทธศึกษา	เนื้อหาที่บูรณาการ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำรงชีวิตในสังคม ตัวชี้วัดที่ ๑ ปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบและหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สาระการเรียนรู้แกนกลาง ข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติในครอบครัว สถานศึกษา สถานที่สาธารณะ เช่น โรงภาพยนตร์ โบราณสถาน ฯลฯ	ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ หน่วยที่ ๔ พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม ผลการเรียนรู้ ปฏิบัติตนตามหน้าที่พลเมืองและมีความรับผิดชอบต่อสังคม สาระการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่อง กติกา ระเบียบ ในสถานศึกษา	การปฏิบัติตนตามข้อตกลง กติกา กฎ ระเบียบ ในสถานศึกษา

๓. การบูรณาการการเรียนการสอนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

สถานศึกษาสามารถนำหลักสูตรด้านพุทธศึกษา สู่การปฏิบัติในการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ดังนี้

๓.๑ ศึกษาหลักสูตรด้านพุทธศึกษา

๓.๒ ศึกษาคู่มือการใช้หลักสูตรด้านพุทธศึกษา

๓.๓ ประชุม วางแผนการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ โดยครูผู้สอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและเนื้อหา ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรด้านพุทธศึกษาในหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละชั้น

๓.๔ กำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางและมาตรฐานการเรียนรู้ที่จะนำไปบูรณาการกับหลักสูตรด้านพุทธศึกษา

๓.๕ ครูผู้สอนศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรด้านพุทธศึกษาในระดับชั้นที่จะนำไปบูรณาการในการสอน

๓.๖ นำแผนการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรด้านพุทธศึกษา บูรณาการเข้ากับเนื้อหา ที่จะสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้

๓.๗ ครูนำแผนการจัดการเรียนรู้ สู่การสอนในชั้นเรียน

๓.๘ ครูวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคล

๓.๙ สรุปผลการวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นรายชั้น และรายงานผลต่อผู้บริหารสถานศึกษา

๔. จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

สถานศึกษาสามารถนำหลักสูตรด้านพุทธศึกษา สู่การปฏิบัติในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สามารถดำเนินการตามขั้นตอนได้ ดังนี้

๔.๑ ศึกษาคู่มือ หลักสูตรด้านพุทธศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจ

๔.๒ สถานศึกษาจัดประชุมครู ทั้งสถานศึกษาเพื่อชี้แจงสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรด้านพุทธศึกษา

๔.๓ วางแผนการนำหลักสูตรด้านพุทธศึกษาไปจัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมที่สามารถนำหลักสูตรด้านพุทธศึกษาไปจัด ได้แก่

๔.๓.๑ กิจกรรมแนะแนว หน่วยการเรียนรู้ที่ควรนำไปจัดในกิจกรรมแนะแนว ได้แก่

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม

๔.๓.๒ กิจกรรมนักเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ควรนำไปจัดในกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และชุมนุม/ชมรม ได้แก่

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม

๔.๓.๓ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ หน่วยการเรียนรู้ที่ควรนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต
 หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ตัวอย่าง การนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษาไปจัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	หลักสูตรต้านทุจริตศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ กิจกรรมแนะแนว แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบ	ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ หน่วยที่ ๒ ความละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริต เนื้อหา ความละเอียดและไม่ทนต่อการทุจริตเกี่ยวกับการสอบ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ สาระที่ ๒ กิจกรรมนักเรียน - กิจกรรมลูกเสือ (ลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่) เนื้อหา - ระเบียบแถวลูกเสือ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หน่วยที่ ๔ พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม เนื้อหา - ระเบียบ กฎ กติกา กฎหมาย
สาระที่ ๓ กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ เนื้อหา ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น	หน่วยที่ ๒ STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต เนื้อหา ความเอื้ออาทร (Generosity)

๕. จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือบูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถนำหลักสูตรต้านทุจริตศึกษา จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือบูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา เช่น ห้องเรียน English Program (EP) ว่ายน้ำเพื่อชีวิต ห้องเรียนดนตรี และห้องเรียนกีฬา เป็นต้น ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหน่วยที่ ๓ STRONG :จิตพอเพียงต้านทุจริต และหน่วยที่ ๔ พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม หรือบูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา เช่น การเข้าแถว การรับประทานอาหาร การแต่งกาย และกิจกรรมหน้าเสาธง เป็นต้นซึ่งสามารถจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม และหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทุจริต

ตัวอย่าง การนำหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปจัดทำเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือบูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา

กิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือบูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา	หลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษา
<p>กิจกรรมเสริมหลักสูตร</p> <ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์โรงเรียน (เน้นการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม) - สภานักเรียน (เน้นความเป็นประชาธิปไตย) - ห้องเรียนดนตรี (เน้นความมุ่งมั่นในการเรียน) - ว่ายน้ำเพื่อชีวิต (เน้นความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น) <p>บูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ของเล่น/ของใช้ (เน้นการคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม) - การเข้าแถว (เน้นการไม่แซงคิว) - การรับประทานอาหาร (เน้นการรับประทานอาหารให้หมดไม่เหลือทิ้ง) - การแต่งกาย (เน้นการแต่งกายให้ถูกต้องและเหมาะสมตามกฎระเบียบของสถานศึกษา) 	<p>หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม</p> <p>หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทฤษฎี (การเลือกตั้งประธานนักเรียน)</p> <p>หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 STRONG : จิตพอเพียงด้านทฤษฎี</p> <p>หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม</p> <p>หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม (การแยกแยะของเล่นที่เป็นของส่วนรวมกับของส่วนตน)</p> <p>หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ความละเอียดและความไม่ทนต่อการทฤษฎี (การไม่แซงคิวในการเข้าแถว)</p> <p>หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 STRONG : จิตพอเพียงด้านทฤษฎี (ความพอเพียง)</p> <p>หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม (การแต่งกายตามกฎระเบียบของสถานศึกษา)</p>

9. การกำกับ ติดตามและประเมินผลหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education) เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและให้มีการกำกับ ติดตามและประเมินผลหลักสูตร

การกำกับ ติดตามและประเมินผลหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาเป็นการตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนจากการบริหารจัดการหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนตามนโยบายที่ให้สถานศึกษาทุกแห่งนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมในการป้องกันการทุจริตให้แก่ผู้เรียนทุกระดับ ซึ่งเป็นการสร้างพลเมืองที่ซื่อสัตย์สุจริต มีความพอเพียง มีวินัย และมีจิตสาธารณะให้แก่ประเทศชาติ ปัญหาคอร์รัปชันลดลง และดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทยมีค่าคะแนนสูงขึ้น บรรลุตามเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560 – 2564)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดให้มีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาในทุกระดับ ได้แก่ ระดับผู้ตรวจราชการกระทรวง ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับศึกษาธิการภาค ระดับศึกษาธิการจังหวัด ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา ซึ่งเป็นการติดตามร่วมกับโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ในการกำกับ ติดตามและประเมินผลหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการตามแนวนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้มีการกำกับ ติดตาม 4 ด้านได้แก่ 1. การบริหารจัดการหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา 2. แนวทางการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ใน 5 แนวทาง ดังนี้ คือ 1) การจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม 2) การบูรณาการการเรียนการสอนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 3) การบูรณาการเรียนการสอนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ 4) การจัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ 5) การจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือบูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา 3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ของครูผู้สอน และ 4. คุณภาพผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการกำกับ ติดตามและประเมินผลหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา

1. เพื่อกำกับ ติดตามการบริหารจัดการหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อกำกับ ติดตามการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ของครู
3. เพื่อประเมินผลผู้เรียนด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านการปฏิบัติ และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาที่เกี่ยวกับการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ความสะอาดและความไม่ทนต่อการทุจริต STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริตพลเมืองกับรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้เพื่อปลูกฝังคุณธรรม เกี่ยวกับทักษะกระบวนการคิด มีวินัยซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และจิตสาธารณะให้แก่ผู้เรียน เพื่อป้องกันและต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ

การกำกับ ติดตาม การนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ ให้มีการดำเนินการในทุกระดับ ได้แก่ ระดับสถานศึกษา ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ระดับศึกษาธิการจังหวัด ระดับศึกษาธิการภาค ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

➤ **ระดับผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ** เป็นกรกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ กำกับติดตามสำนักงานศึกษาธิการภาคสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสุมตรวจสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและด้านคุณภาพผู้เรียน

➤ **ระดับศึกษาธิการภาค** เป็นการกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษาโดยสำนักงานศึกษาธิการภาคกำกับติดตามสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสุมตรวจสถานศึกษาในด้านกำกับการจัดการหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและด้านคุณภาพผู้เรียน

➤ **ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน** เป็นการกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำกับติดตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสุมตรวจสถานศึกษาด้านกำกับการจัดการหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและด้านคุณภาพผู้เรียน

➤ **ระดับศึกษาธิการจังหวัด** เป็นการกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษาโดยสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด กำกับติดตามสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ด้านกำกับการจัดการหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและด้านคุณภาพผู้เรียน

➤ **ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา** เป็นการกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำกับ ติดตามสถานศึกษาในสังกัดด้านกำกับการจัดการหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและด้านคุณภาพผู้เรียน

➤ **ระดับสถานศึกษา** เป็นการกำกับ ติดตามการบริหารจัดการหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาและการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ภายในสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษากำกับ ติดตามครูผู้สอนในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและด้านคุณภาพผู้เรียน

เพื่อให้การกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti – Corruption Education) บรรลุตามผลการเรียนรู้ที่กำหนด และสอดคล้องกับแนวนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงจัดทำแบบกำกับติดตาม ดังนี้

1. แบบกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (แบบที่ 1) สำหรับให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดใช้ในการกำกับ ติดตามการดำเนินงานการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด หรือสถานศึกษาที่รับผิดชอบ เสร็จแล้วสรุปผลการกำกับติดตามลงในแบบสรุปรายงานผลการกำกับติดตาม ตามแบบที่ 4

2. แบบกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (แบบที่ 2) สำหรับให้

2.1 สำนักงานศึกษาธิการภาคใช้กำกับติดตามสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้กำกับติดตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สำหรับการสุ่มกำกับ ติดตามสถานศึกษา ให้ใช้แบบกำกับติดตามการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (แบบที่ 1) ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดใช้กำกับติดตามสถานศึกษาในสังกัดหรือสถานศึกษาที่รับผิดชอบ

3. แบบกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (แบบที่ 3) สำหรับผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ใช้กำกับติดตาม สำนักงานศึกษาธิการภาค สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำหรับการสุ่มกำกับ ติดตามสถานศึกษา ให้ใช้แบบกำกับติดตามการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (แบบที่ 1) ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดใช้กำกับติดตามสถานศึกษาในสังกัด หรือสถานศึกษาที่รับผิดชอบ

แบบกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษาแต่ละแบบ มีรายละเอียดดังนี้

อภิธานศัพท์

การคิดแยกแยะ หมายถึง การคิดจำแนกองค์รวมของสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นองค์ย่อย ๆ ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อยว่ามีความเกี่ยวเนื่องกัน สอดคล้องกัน เป็นเหตุเป็นผลและพึ่งพ้อาศัยกันอย่างไร

ประโยชน์ส่วนตน (Private Interests) หมายถึง การที่บุคคลทั่วไปในสถานะเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ทำกิจกรรมหรือได้กระทำการต่างๆ เพื่อประโยชน์ส่วนตน ครอบครัวเครือญาติ พวกพ้อง หรือของกลุ่มในสังคมที่มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประกอบอาชีพการหาธุรกิจ การค้า การลงทุน เพื่อหาประโยชน์ในทางการเงินหรือในทางธุรกิจ เป็นต้น

ประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ (Public Interests) หมายถึง การที่บุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของรัฐ) ได้กระทำการใดๆ ตามหน้าที่หรือได้ปฏิบัติหน้าที่อันเป็นการดำเนินการในอีกส่วนหนึ่งที่แยกออกมาจากการดำเนินการตามหน้าที่ในสถานะของเอกชนกระทำการใด ๆ ตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีวัตถุประสงค์หรือมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม หรือการรักษาประโยชน์ส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ของรัฐ การทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายและจะมีรูปแบบของความสัมพันธ์หรือมีการกระทำในลักษณะต่างๆ กัน ที่เหมือนหรือคล้ายกับการกระทำของบุคคลในสถานะเอกชน เพียงแต่การกระทำในสถานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐกับการกระทำในสถานะเอกชนจะมีความแตกต่างกันที่วัตถุประสงค์ เป้าหมายหรือประโยชน์สุดท้ายที่แตกต่างกัน

การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interests) หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใด ๆ หรือดำเนินการในกิจการสาธารณะที่เป็น การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบในกิจการของรัฐหรือองค์กรของรัฐ เพื่อประโยชน์ของรัฐ หรือเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้มีผลประโยชน์ส่วนตนเข้าไปแอบแฝง หรือเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียในรูปแบบต่างๆ หรือนำประโยชน์ส่วนตนหรือความสัมพันธ์ส่วนตนเข้ามามีอิทธิพลหรือเกี่ยวข้อง ในการใช้อำนาจหน้าที่หรือดุลยพินิจในการพิจารณาตัดสินใจในการกระทำการใด ๆ หรือดำเนินการดังกล่าว นั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์ในทางการเงินหรือประโยชน์อื่น ๆ สำหรับตนเองหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

คุณธรรม หมายถึง หลักของความดี ความงาม ความถูกต้อง ซึ่งจะแสดงออกมาโดยการกระทำทางกาย วาจา และจิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นหลักประจำใจในการประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัย เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเองผู้อื่นและสังคม

คุณธรรมในการป้องกันการทุจริต หมายถึง คุณธรรมที่กำหนดในโครงการโรงเรียนสุจริต เพื่อปลูกฝัง ให้แก่นักเรียนมีพฤติกรรมสุจริต ได้แก่ อยู่อย่างพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต และจิตสาธารณะ ซึ่งคุณธรรม เหล่านี้จะสอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียนที่เข้าโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

จริยธรรม หมายถึง หลักสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐเปรียบเสมือนโครงสร้าง พื้นฐานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือปฏิบัติ

ความไม่ทน หมายถึง การแสดงออกต่อการกระทำที่เกิดขึ้นกับตนเอง บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือสังคม ในลักษณะที่ไม่ยินยอม ไม่ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น ความไม่ทนสามารถแสดงออกได้หลายลักษณะทั้งในรูปแบบ ของกริยาท่าทางหรือคำพูด

ความละอาย หมายถึง ความเกรงกลัวต่อสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม เพราะเห็นถึงโทษหรือ ผลกระทบที่จะได้รับจากการกระทำนั้น จึงไม่กล้าที่จะกระทำ ทำให้ตนเองไม่หลงทำในสิ่งที่ผิดนั้น คือ มีความ ละอายใจ ละอายต่อการกระทำผิด

ความไม่ทนต่อการทุจริต หมายถึง ความเกรงกลัวต่อสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม และการไม่ยินยอม ไม่ยอมรับในการกระทำที่เกิดขึ้นกับตนเอง บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือสังคมในลักษณะที่เป็นพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎหมาย เป็นความผิดอย่างชัดเจน ซึ่งความผิดมีบทลงโทษที่รุนแรงเจ้าหน้าที่ของรัฐห้ามปฏิบัติ

การทุจริต หมายถึง ประพฤติชั่ว คดโกง ไม่ซื่อตรง

การทุจริตต่อหน้าที่ หมายถึง การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิได้ทำหน้าที่ที่ตนมิได้มีตำแหน่งเหนือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ทั้งนี้เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

กิจกรรมส่งเสริมความถนัดและความสนใจ หมายถึง กิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการด้านรูปแบบ วิธีการที่หลากหลาย ในการพัฒนาผู้เรียน ด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาอารมณ์และสังคม มุ่งส่งเสริมเจตคติคุณค่าชีวิต ปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สร้างจิตสำนึกในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ปรับตัวและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหารกิจกรรมชุมนุม หรือชมรม

พลเมือง หมายถึง คนที่มีสิทธิ และหน้าที่ในฐานะประชาชนของประเทศใดประเทศหนึ่งหรือประชาชนที่อยู่ภายใต้ผู้ปกครองเดียวกันมีวัฒนธรรมเดียวกัน

พลเมืองศึกษา (Civic education) หมายถึง การจัดการศึกษาและประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศ มีความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมือง มีสิทธิสนใจต่อส่วนรวม และมีส่วนร่วมในกิจการบ้านเมืองตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับรัฐบาล รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระบบการเมืองการปกครอง สิทธิและความรับผิดชอบของพลเมือง ระบบการบริหารจัดการสาธารณะและระบบตุลาการ

พลโลก หมายถึง คนทุกคน ทุกบ้าน ทุกตำบล ทุกอำเภอ ทุกจังหวัด และทุกประเทศชาติ ทุกชนเผ่า ทุกสีผิวทุกชั้นวรรณะ ไม่มีแบ่งแยก

ระบบคิดฐานสิบ (Analog) หมายถึง ระบบการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวเลขหลายตัวและต่อเนื่อง อาจหมายถึงโอกาสที่จะเลือกได้หลายทาง เกิดความคิดที่หลากหลาย ซับซ้อน หากนำมาเปรียบเทียบกับ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ จะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องคิดเยอะ ต้องใช้ดุลยพินิจเยอะ อาจจะนำประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมมาปะปนกันได้ แยกประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันไม่ได้

ระบบคิดฐานสอง (Digital) หมายถึง ระบบการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถเลือกได้เพียง 2 ทางเท่านั้น คือ 0 (ศูนย์) กับ 1 (หนึ่ง) และอาจหมายถึงโอกาสที่จะเลือกได้เพียง 2 ทาง เช่น ใช่ กับ ไม่ใช่, เท็จ กับ จริง, ทำได้ กับ ทำไม่ได้, ผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น จึงเหมาะกับการนำมาเปรียบเทียบกับ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องสามารถแยกเรื่องตำแหน่งหน้าที่กับเรื่องส่วนตนออกจากกันได้อย่างเด็ดขาดและไม่กระทำการที่เป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์

ส่วนรวมวัฒนธรรมสุจริต หมายถึง รูปแบบการประพฤติชอบ ประพฤติในทางที่ถูกต้องของกิจกรรมมนุษย์ รวมทั้งโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมมีความเด่นชัด มีความสำคัญในวิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ร่วมกันผลิต สร้างขึ้น ร่วมใช้ด้วยการเรียนรู้จากกันและกันซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย ความเหมาะสมเพื่อความเจริญงอกงาม และสืบต่อกันมา

STRONG : จิตพอเพียงด้านทุจริต ประกอบด้วย

1) S (sufficient) : ความพอเพียง หมายถึง ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับประยุกต์เป็นหลักความพอเพียงในการทำงานการดำรงชีวิต การพัฒนาตนเองและส่วนรวม รวมถึงการป้องกันการทุจริตอย่างยั่งยืน ซึ่งความพอเพียงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์แม้ว่าจะแตกต่างกันตามพื้นฐาน แต่การตัดสินใจว่าความพอเพียงของตนเองต้องตั้งอยู่บนความมีเหตุมีผลรวมทั้งต้องไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวมความพอเพียงดังกล่าวจึงเป็นภูมิคุ้มกันให้บุคคลนั้นไม่กระทำการทุจริต ซึ่งต้องให้ความรู้ความเข้าใจ(knowledge) และปลุกให้ตื่นรู้ (realize)

2) T (transparent) : ความโปร่งใส หมายถึง ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กร และชุมชนต้องปฏิบัติงานบนฐานของความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ดังนั้น จึงต้องมีและปฏิบัติตามหลักปฏิบัติ ระเบียบข้อปฏิบัติ กฎหมาย ด้านความโปร่งใส ซึ่งต้องให้ความรู้ความเข้าใจ(knowledge) และปลุกให้ตื่นรู้ (realize)

3) R (realize) : ความตื่นรู้ หมายถึง ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักรู้ถึงรากเหง้าของปัญหาและภัยร้ายแรงของการทุจริตประพฤติมิชอบภายในชุมชนและประเทศ ความตื่นรู้จะบังเกิดเมื่อได้พบเห็นสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการทุจริตย่อมจะมีปฏิกิริยาเฝ้าระวัง และไม่ยินยอมต่อการทุจริตในที่สุดซึ่งต้องให้ความรู้ความเข้าใจ(knowledge) เกี่ยวกับสถานการณ์การทุจริตที่เกิดขึ้น ความร้ายแรงและผลกระทบต่อระดับบุคคลและส่วนรวม

4) O (onward) : มุ่งไปข้างหน้า หมายถึง ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กร และชุมชนมุ่งพัฒนาและปรับเปลี่ยนตนเองและส่วนรวมให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน บนฐานความโปร่งใสความพอเพียง และร่วมสร้างวัฒนธรรมสุจริตให้เกิดขึ้นอย่างไม่ย่อท้อ ซึ่งต้องมีความรู้ความเข้าใจ(knowledge) ในประเด็นดังกล่าว

5) N (knowledge) : ความรู้ หมายถึง ผู้นำ ผู้บริหาร บุคคลทุกระดับ องค์กรและชุมชน ต้องมีความรู้ความเข้าใจสามารถนำความรู้ไปใช้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินได้อย่างถ่องแท้ในเรื่อง สถานการณ์การทุจริต ผลกระทบที่มีต่อตนเองและส่วนรวม ความพอเพียงด้านทุจริตการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมที่มีความสำคัญยิ่งต่อการลดการทุจริตในระยะยาว รวมทั้ง ความอายไม่กล้ากระทำการทุจริตและเกิดความไม่ทนเมื่อพบเห็นว่าการทุจริตเกิดขึ้นเพื่อสร้างสังคมไม่ทนต่อการทุจริต

6) G (generosity) : ความเอื้ออาทร หมายถึง คนไทยมีความเอื้ออาทร มีเมตตา น้ำใจ ต่อกันบนฐานของจิตพอเพียงด้านทุจริต ไม่เอื้อต่อการรับหรือการให้ผลประโยชน์ต่อพวกพ้อง

คุณลักษณะ 5 ประการของสถานศึกษาสุจริต ประกอบด้วย

1) ทักษะกระบวนการคิด หมายถึง ความสามารถในการคิดในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของกระบวนการคิดที่สลับซับซ้อน เป็นแนวคิดในการสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลให้บังเกิดแก่บุคคล โดยการที่มีระบบการคิดที่สามารถแยกเรื่องตำแหน่งหน้าที่กับเรื่องส่วนบุคคลออกจากกัน ได้แก่ การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนออกจากผลประโยชน์ส่วนรวมการเห็นประโยชน์สาธารณะมาก่อนประโยชน์ส่วนบุคคลและการไม่ยอมรับการทุจริต

2) มีวินัย หมายถึง การแสดงออกถึงการยึดมั่น และปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว สถานศึกษา และสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

3) ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตนตรงตามความเป็นจริง ทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อการกระทำผิด

4) **อยู่อย่างพอเพียง** หมายถึง การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบมีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีและปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนผู้อื่นเห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ มีการวางแผนป้องกันความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

5) **จิตสาธารณะ** หมายถึง การเป็นผู้ให้และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตน ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชนโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

